

Gespreksdocument vakdidactiek Moderne Vreemde Talen

Formatief gespreksdocument vakdidactisch handelen voor studenten Duits, Frans en Engels voltijd niveau 2 t/m 4 en hun begeleiders – 2021/22

Introductie

Dit document is bedoeld om je te ondersteunen in je ontwikkeling als mvt-docent. Tijdens stage werk jij toe naar de leerresultaten die voor jouw stageniveau zijn vastgesteld*. De leerresultaten in bekwaamheidsdomein (vak)didactisch handelen zijn algemeen geformuleerd, zodat ze van toepassing zijn op alle lerarenopleidingen binnen IVL. Dit gespreksdocument is opgesteld door de Talenwerkgroep Stage, Leren en Werken om aan de generiek opgestelde leerresultaten een mvt-invulling te geven. We richten ons hierbij op twee pijlers binnen het mvt-onderwijs:

- *Doeltaal in de les;*
- *Communicatief taalonderwijs i.s.m. constructive alignment.*

NB1 Ontwikkeling op beide terreinen heeft tijd nodig. Pak niet teveel ontwikkelpunten tegelijkertijd op.

NB2 Gebruik deze kijkwijzer zelfstandig en met je begeleider bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van je lessen.

*Het document Leerresultaten tweedegraads lerarenopleiding, 2020-2024 is te vinden op HINT en de externe website van Samen Opleiden: www.hr.nl/samenopleiden.

Doeltaal in de les

Het gebruik van de doeltaal in de les levert een grote bijdrage aan het leren van een taal. Belangrijk hierbij is de doeltaal echt als **leertaal** te gebruiken (Dönszelmann, 2018). Dit gaat verder dan je leerlingen alleen bloot te stellen aan de doeltaal. Onderstaande criteria geven weer hoe effectief doeltaalgebruik er in de les uit kan zien.

Relatie met de Lers:

Beroepstaak 3: de leraar verzorgt onderwijs. Subdomein communiceren (alle Lers).

In hoeverre voldoe je aan de volgende criteria?

- Je gebruikt de doeltaal 50-70% van de les en tijdens meerdere lesfasen, zoals instructie, individuele begeleiding en interactie met leerlingen.
- Je past jouw doeltaalgebruik aan het niveau van je leerlingen aan. Bijvoorbeeld door:
 - Rekening te houden met het spreektempo van de leerlingen;
 - Gebruik van herhalingen en herformuleringen;
 - Gebruik van **ingekaderde woordenschat en grammatica**;
 - De moedertaal slechts als ondersteuning te gebruiken;
 - Af te stemmen op de vaardigheden die je behandelt (receptief / productief).
- Je stimuleert doeltaalgebruik door de leerlingen (lokt doeltaalgebruik bij hen uit). Bijvoorbeeld door:
 - Rekening te houden met het niveau van vragen stellen (OBIT);
 - Feedback te geven met behulp van **scaffolding**.

Waar ga je aan werken?

Beschrijf je ontwikkelpunten t.a.v. het onderdeel Doeltaal in de les en ga ermee aan de slag. De volgende tips kunnen je hierbij helpen.

Tips

- Laat je WPB of andere observator een les enkel op Doeltaal Leertaal observeren.
- Bespreek met medestudenten hoe zij Doeltaal Leertaal inzetten en kom daardoor tot persoonlijke voornemens
- Observeer met tussenpozen eigen, opgenomen lessen met de criteria uit dit document erbij en beschrijf je groei.
- Lees over Doeltaal Leertaal in: Dönszelmann, S. (2018). Doeltaal Leertaal: Over bibberen aan de rand van het taalbad en docenten-taalbewustzijn. *Levende Talen Magazine*. 36-39
- Ga met je leerlingen in gesprek over het gebruik van de doeltaal in de les. Wat maakt, bijvoorbeeld, dat zij niet terugpraten in de doeltaal?

Verdere opmerkingen t.a.v. het onderdeel Doeltaal in de les:

- ...

Communicatief taalonderwijs & *constructive alignment*

Doel van mvt-onderwijs is leerlingen de taal leren gebruiken ten aanzien van de vijf vaardigheden: lezen, luisteren, schrijven, spreken en gesprekken voeren*. Vocabulaire en grammatica spelen hierin een ondersteunende rol en zijn geen doel op zich. Onderwijs in deze 'deelvaardigheden' is dan ook altijd gericht op toepassing ervan in realistische situaties waarin de leerlingen terecht zouden kunnen komen. Leerlingen zullen in de praktijk bijvoorbeeld nooit de regels van de verleden tijd hoeven *uit te leggen*. Wel zullen ze de verleden tijd moeten kunnen *gebruiken* als zij iemand willen vertellen over hun vakantie. Wat leerlingen moeten kunnen doen in de taal staat beschreven in het **Europees Referentiekader (ERK)** – zie [het ERK - SLO](#)

Ontwikkeling in de vaardigheden kost tijd. Veel mvt-doelen zijn dan ook lange termijn doelen. Belangrijk is deze doelen 'terug te vertalen' naar kleinere, tussentijdse doelen en tijdens de les – door middel van formatieve evaluatie - inzichtelijk te maken of deze doelen zijn bereikt. Betekenisvolle, relevante en logisch geordende lesactiviteiten ondersteunen de leerlingen bij het behalen van de doelen en maken duidelijk waartoe zij eigenlijk leren. Als er sprake is van samenhang tussen doelen, evaluatie en leeractiviteiten noemen we dat *constructive alignment*.

Onderstaande criteria geven weer hoe effectief communicatief, samenhangend taalonderwijs er in de les uit kan zien.

Relatie met de Lers:

- Beroepstaak 3: de leraar verzorgt onderwijs. Subdomein communiceren.
 - Ler: ... geeft vorm aan activerende, relevante en betekenisvolle leeractiviteiten
- Beroepstaak 4: de leraar ontwerpt onderwijs. Subdomein *constructive alignment* toepassen (alle Lers).

*Op veel mbo opleidingen sluit het mvt-onderwijs aan op wat de studenten nodig hebben bij het uitvoeren van het beroep waarvoor ze worden opgeleid. Er wordt dan gekozen voor de vaardigheden die relevant zijn voor het beroep.

In hoeverre voldoe je aan de volgende criteria?

- De lesdoelen zijn (zo) **SMART** (mogelijk) geformuleerd. Dit betekent voor mvt-onderwijs o.a. dat de lesdoelen zijn:
 - gericht op het *gebruik* van de taal binnen één van de vaardigheden;
 - gekoppeld aan voor mvt relevante eindtermen (ERK);
 - gericht op het gebruik van de taal in realistische en betekenisvolle situaties.
- In de les wordt voor zowel de docent als de leerlingen inzichtelijk gemaakt in hoeverre de lesdoelen zijn behaald.
- De lesactiviteiten sluiten aan op de te behalen leerdoelen.
- De lesactiviteiten zijn logisch opgebouwd. Bijvoorbeeld volgens:
 - **Neuners Typologie**
 - Het **receptief fasemodel**
 - Het **productief fasemodel**
- Bij grammatica en vocabulaire:
 - Naast vorm (hoe ziet het item eruit?) wordt er in de uitleg en opdrachten nadrukkelijk aandacht besteed aan de functie en het gebruik ervan in een betekenisvolle context.
 - De items worden ingebed in één of meerdere vaardigheden.

Waar ga je aan werken?

Beschrijf je ontwikkelpunten t.a.v. het onderdeel Communicatief taalonderwijs & *constructive alignment* en ga hier mee aan de slag. De volgende tips kunnen je hierbij helpen.

Tips

- Zorg dat je voldoende zicht hebt op wat jouw leerlingen moeten kunnen *doen* op het vereiste ERK niveau (SLO, 2021) en in hoeverre deze doelen ook worden behaald. Betrek hier leerlingen bij door hen na afloop van een gemaakte lees- of schrijfpdracht te vragen hoe ze het hebben aangepakt. Wat het lastig voor hen maakte. Of wat voor hen werkte. Ook het observeren tijdens een gespreksvaardigheidsopdracht of het analyseren van gemaakt schriftelijk werk kan bruikbare informatie opleveren.
- Veel taaldoelen zijn lange termijn doelen. Bekijk in je lesmethode hoe de lange termijn doelen zijn 'terugvertaald' naar kleinere, tussentijdse doelen.
- Lees over *constructive alignment* in: Dönszelmann, S., Van Beuningen, C., Kaal, A., & De Graaff, R. (2020). Handboek vreemdetalendidactiek: Vertrekpunten-vaardigheden-vakinhoud. Bussum, Nederland: Coutinho.

Verdere opmerkingen t.a.v. het onderdeel Communicatief taalonderwijs & *constructive alignment*:

- ..

Bronnen

Bakens, J.J.G., Borghouts, J.G.F., Janse, A.F., Speelman-Klop, M.L., De Water, B.C. & Wielenga, S. (2019).

Handreiking vakdidactiek mvt jaar 1. Rotterdam, Nederland: Hogeschool Rotterdam

Dönszelmann, S., Van Beuningen, C., Kaal, A., & De Graaff, R. (2020). *Handboek vreemdetalendidactiek:*

Vertrekpunten-vaardigheden-vakinhoud. Bussum, Nederland: Coutinho.

Dönszelmann, S. (2018). Doeltaal Leertaal: Over bibberen aan de rand van het taalbad en docenten-taalbewustzijn. *Levende Talen Magazine*. 36-39

SLO.(2021, 2 juni). ERK, van www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk